

EPILÓGUS

Amint telt az idő, Góth egyre gyakrabban élte át azt az emléket, olyannyira, hogy teljesen anyagivá vált, sokszor már érezte is az akkori környezetet. Eleinte kellemes volt mindez, de később, hogy egyre jelenvalóbbá lett, s már napközben is körülvette, mindinkább zavaróbbá vált. Erőszakkal nőkre gondolt, akikkel jó volt, aztán olyanokra, akiket csak szeretett volna magának, de sosem kapott meg – mindhiába. Csak elúsztak mellőle az odahívott más emlékek, nem volt erejük és jelenvalóságuk, mint ennek. Furcsa, torokszorító volt az a kettősség is, hogy miközben élte az emléket, mintegy jelenben, éppoly valóságosan *tudta* is az igazi, megmásíthatatlan jelent, éjszaka magányosan forgolódott az átizzadt ágyneműben, de minden kísérlete megbukott, amikor más, a legbujább képeket próbálta felidézni: rá kellett jönnie, hogy azokból hiányzik az az átfogó, teljesség érzetét adó pillanat egység, mellyel ez a kép még emlékezve is betöltötte, és sosem szűnő sóvárgás fogta el az éjszakai táj, a falusi veranda, a bőrre tapadó, tücsökhangon vibráló nyári éjszaka után. Ez a kép tette egyre magányosabbá, mogorvábbá, erőszakosan társául szegődött, s elűzött mellőle minden egyebet, emléket, olykor a valóságot is: ül a verandán, háttal a hatalmas, tájat megvilágítani nem tudó, felkúszó estikéktől összeszabdalt teleholdnak, bent László részegen horkol, Enikő is elpilledt már az italtól, csak Márta nagy, árnyakat virágzó szeme ígéri az igazi éjszakát, mintha jóváhagyást várna, s ő kifordul, hisz nem szabad, ott a barátja, bámulja a vastag üvegű ajtó mögötti derengést, körülfolyna a tücsökhangon remegő éjszaka, a várakozásba halkán beledobban az istállóból a kanca patája, nem tudja, mit tegyen, mozdulni se, maradni se tud igazán, csak ül és közben hiteti magával, hogy nincs is ott, hogy Márta nem is jön ki, hisz benn a férje meg a barátnője, hogy nem tudja megtenni, de szóval se mondta, hisz irtózott ezektől a „férfiszövegektől”, tud-

ta, kicsorbulnak az asszony néma állhatatosságán, s hazugnak nyilvánítaná mindet, gyáva lelkiözön tartaná, ül tehetetlenül, kiálszik kezében a cigaretta, teljesen szétfolyik előtte a verandaajtó tört fénye, aztán fölsejlik mögötte a lassan közeledő árny, nem tétovázik, egyre sötétebben rajzolódik az üvegre, az éjszaka tömörsége magába fojtja az ajtónyikordulást is, ott áll az asszony, a szűrt fény átvilágítja áttetsző rövid hálóingét, valószerűtlenül finoman rajzolja át rajta könnyű, karcsú asszonytestét, melyet mintha csak ez a fény hívott volna elő az éjszakából, s légiesen, könnyedén bármikor beleolvadhat, csak ez a sziluett látszik s a fej körül a sugárnyi bágyadt fény, a füledt éjszaka mintha megbolydulna körülötte, amint az asszony lassú mozdulattal a hajához nyúl, ahogy kígyózik nyúlánk teste, ebben a fényben több mint meztelen, s a mozdulat olyan forrósággal töltötte el Góthot, mintha hirtelen minden eddigi szeretkezésének vágya és élvezete egyszerre ömlött volna el rajta, az árnyalak feje körül csillogott a derengő fény, teste körül az áttetsző ing csak e hihetetlen meztelenséget tette még lenyűgözőbbé, s tudta, ha most megérintené, hatalmasat fordulna vele az éjszaka, elvesznének benne, és érezte, nem szabad szólania, és tudta, szólni fog, az asszony két karja hajához ért, végigremegett egész teste, asszonyian parancsoló-hívó volt tartása, és akkor Góth fojtott, remegő hangon és nyilvánvaló kiszámítottsággal, mely teljesen idegen volt tőle, rekedten mondta: – Megfázol így, Enikő! – aztán szánalmas erőlködéssel, mint aki nem szokott hozzá a hazugsághoz: – Ja, te vagy az, Márta...

Később egy-egy üres percében fel-felidézte azt az éjszakát, a beteljesedés helyetti megtorpanást, a lemevedett állóképet, amint az asszony keze hajához ér, sötét sziluett a hálóing átderengő anyagiatlanságán, görcsös rángás fut végig a szavakra az asszonyon, mintha megütötték volna, aztán megfordul és hangtalanul belép a verandáról, az üvegen át egyre elmosódóbb folt látszik, végül felolvad a tört derengésben, szertefoszlik, semmivé lesz.

Góth megborzongott az emlékre, s abban a pillanatban olyan kifosztottnak, üresnek érezte magát, mintha meztelenül és egyedül állana egy téli képen, hatalmas hófödte csupasz domboldallal szemben, s a szürke, ólmos égre vézna nyírfa ágai rajzolódnának ki didergő díszletként, aztán egy perccel később ostoba öröm töltötte el, hogy mégsem, hogy sikerült legyőznie magában emberfölötti erővel az embert, s azt hitte, nyugalom terpeszkedik el benne, pedig csak az előző érzést próbálta átszínezni, erről hitte: elégtétel, diadal... Még gyakran találkoztak, de sosem kívánta meg többé az asszonyt, az sem emlékeztette soha arra az éjszakára, csak ha egyedül maradt, ötlött fel benne a kép, s egyre erőszakosabban, hogy érezte az éjszaka tapintható csöndjét, tücsökhangon remegő forróságát, s hiába menekült kalandokba, egyiknek sem volt íze, lapos és megszokott lett minden, ahogyan a nők egymást váltogatták szinte már a megszokottság periodikusságával, *egyik nyár akár a másik*, idézgette-skandalta magában a sorokat, aztán felfedezte, hogy nehezzel Lászlóra, kerüli, szinte már gyűlöli. Később arra is rájött, Márta tudja ezt, néha kaján rosszindulattal figyelni őt, mint aki tudja a maga igazát, s innen fölénye. Teljesen elhidegült barátjától, ingerült volt, ha szóba kellett állania vele, hovatovább úgy érezte, megfosztotta valamitől, végérvényesen és visszavonhatatlanul. Ha percekre kettesben maradt az asszonnyal, sebesen beszélt, pedig semmi mondanivalója nem volt, s zavarta az asszony gúnyos, mindentudó mosolya, meg hogy teljesen kiveszett belőle a magakelletés, mintha azok után nem is érdekelné a férfi.

Aztán már fel sem kellett idéznie azt az éjszakát, alattomosan tört rá mindahányszor az emlék, ha egyedül maradt, végül nem is tudott egyébbel foglalkozni otthon, csak bámult maga elé, mint múltba révedő öregek, arra gondolt, hogy minden emlékekkel vénülünk, s érezte, megérinti az est melege, valóságosan látja maga előtt a sziluettet, amint megremeg, mintegy az éjszaka forróságára, s tudja, ha megérinthetné legalább, csak akkor szabadulhatna a kényszerképzettől, mely telje-

sen magáévá tette, mint minden magányos, egyedül élő férfit valamely rögeszme vagy hobby. Űzte, hessegette magától, aztán rájött: bűnözött, mert erőszakosan el akart kerülni valamit, ami elébe jött, s most a beteljesületlenségével kísérti. Gyűlölte akkori tetszelgő hazugságát, mellyel erőszakot követett el magán. Meg akart szabadulni mindenáron ettől az emlék-kísértettől, de annyira, hogy elszánta magát: felszámolja minden elvét, hogy megváltsa nyugalma, akár ezen az áron is, mindenképpen. Márta hűvösen fogadta közeledését, néha burkoltan gúnyolódott vele, de érezte, szüksége van az asszonyra, immár nem azért, hogy megkapja, hanem hogy meneküljön ostoba, gyötrő emlékétől, attól az éjszakától, a már kísértetiesen kigyózó sziluettől, melynek varázsát nem tudja széttörni érintéssel, mert időbeli távolság választja el tőle, melyen csak az emlékképek lenghetnek át, számára nincs visszaút.

Hiába volt minden. Nézte a valóságos és ismert asszonytestet a halvány lámpafényben, s nem érezte a megváltást, olyan szokványos volt minden, nem érintette meg annak az éjszakának a forrósága; az asszony mereven, egyenesen nézte, gúnyos volt pillantása és mindentudó, mint általában az utóbbi időben, s még valami egyéb is bujkált szemében. Színtelen, fakó hangon csak annyit mondott: „Gyűlöllek!”, s Góth nem is kérdezte, miért, tudták anélkül is. Csendben öltözött, úgy hagyta a meztelen asszonyt, mintha semmi köze nem lett volna hozzá, s szerette volna hinni, hogy ezzel vége az egésznek, ám alighogy egyedül maradt, újra elősejlett a póre sziluett, az alak hajához emeli lassan karját, áll a tört fényben, s Góth rádöbrent, hogy így fog most már mindvégig állani, megérinti a forróság, valahányszor megjelenik, és ő mindahányszor gyűlölni fogja magát, mert nem léphet vissza az időben, beleköltözött az asszony akkori gyűlölete, mert hazug módon visszautasította őt és önmagát, azt a pillanatot, melyet talán csak egyszer kínál fel a rejtező csoda ilyen teljességgel, tisztán és egyszerien. És Góth egyre inkább sóvárogta azt a pillanatot, s hovatovább

eltűnődött azon, mit is jelent és mit jelenthetett volna számára, annál inkább meggyőződött arról, hogy lassan elindult az öregségbe, s ha azt a pillanatot vágyja, reménytelenül akarja a múltat, mely messziről derengő, abba a fülledt éjbe belemosódó és feloldódó, egyre távolodó ifjúság.